

OMIA TREPP OMA KÄTEGA

"Trepiprojekteerimine on sedavõrd keeruline teadus, et käsiraamatust näpuga järele ajavale algajale meistri mehele esimeseks katsetöökse ei julgeks seda kuidagi soovitada. Targem on asi jätta siiski oma ala meistritele. Seda enam, et töö nõuab millimeetritäpsust nii mõõtmisel kui ka teostamisel. Koguni teatud valemite teadmist, mis võtavad arvesse trepi tõusukraadid, üldpikkuse ja määravad seeläbi täpselt trepi astmete sammu ning mõnusaima laiuse."
Urmas Vahe, Õhtuleht

TEKST: MADIS RAIDARU

PILDID: TAAVID MIKOMÄGI JA MADIS RAIDARU

Lugenud artikleid treppide projekteerimise keerukast teadusest lähevad normaalsed inimesed tunnustatud meistri juurde, valivad sobiva trepi välja, kergendavad kukrut ja edasiseks muuks jääb vaid trepi ülespanijad sisse lasta.

Olen minagi elus igasuguseid treppe näinud. Alates tuletornide keerdtreppidest, mis kiirel ülesronimisel pea ringi käima panevad, paneelmajatreppidest, mida kogu noorukiea tallatud kuni Tartu legendaarse pooleteistsammu-trepini, mis viis Ülikooli raamatukogu juurest Kitsale tänavale ja mille kõrvalt oli ausalt palju mugavam käia. Ühiskondlikud hooned jäägu proffidele, aga kui pöidlal just peopesast välja ei kasva, saab omanäolise trepi ehitamisega iga puutööga natukenegi kokkupuutunud majaomanik ise hakkama. Ise tegemine pole kindlasti kõige lihtsam lahendus, aga see lisab asjale emotsionaalse väärtuse, mida ostes ei teki.

Pere kasvades tekkis vajadus lisaruumi järele. Kuna mu maja ülemine korrus oli välja ehitamata, polnud tarvis kaua mõelda. Ning et naine lifti ehitamise idee kui „liiga keerulise teaduse“, maha latis, läkski käiku plaan B ehk trepp.

Üheksa korda mõõda...

Kõigepealt tegin selgeks trepi ehitamise põhiprintsiibid.

1. Trepivalem. Klassikaline on $2h + b = 630$ mm

ehk kahekordne trepiastme kõrgus + sügavus = 63 cm. Tänapäeval eelistatakse treppe astme tõusuga 150...180 mm ja astme laiusega 250...320 mm.

2. Mitmekäiguliste treppide puhul tuleks jälgida, et igal jooksul oleks paaritu arv astmeid. Muidu tuleb mademel teha jalavahe-tussamm.
3. Trepilaiused võiks olla vähemalt 900 mm. Juhul kui ülemisele korrusele peab vedama klavereid või muid suuri esemeid, isegi rohkem.
4. Eestis ei ole käsipuude postide vahed normidega määratletud. Skandinaavia maades näevad ohutusnõuded ette, et ükski piirdeava ei tohi olla suurem kui 100 mm.
5. Lisaks tuleb loomulikult arvestada maja arhitektuuri, akende, kandvate seinte, kommunikatsioonide jm paiknemist.

Põhiprintsiipe teada on oluline, aga kui neid on tarvis rikkuda, võib omal vastutusel ka seda teha. Normijärgne trepi tõus on kindlasti omal kohal, kui peres on vanu või erivajadustega inimesi. Samas noorele, sportlikule inimesele on 150 mm

Saar mustust eriti sisse ei võta. Siiski viimistlesin trepi õliga.

kaupa astmeid võtta tülikas. Olen terve lapsepõlve ja noorukiea elanud paneelmajas, kus trepi tõus oli 200 mm. Nii on see aja jooksul jala sisse harjunud ja seepärast võtsingi selle aluseks ka oma trepi ehitamisel. 900 mm trepi laius tundus mu maja ruumiplaani arvestades liiga lai ja vähendasin selle 700 mm-le.

Mulle tundub kõige mugavam sirge jooksuga trepp. Kui on tarvis trepi suunda pöörata, siis eelistan keerdtrepile madet. Niisiis tuli trepp L-tähe kujuline. Trepi mademe alust ruumi saab kasutada hoiupaigana. Kõrgema osa all saavad väiksemad inimesed juba käia. Kuna teine korrus on katusega mansard, siis paigutasin trepi katuseviilu alla. Nii raiskab ta kõige vähem ülemistes tubades väärtuslikku kõrget ruumi.

Materjal ja masinad

Kasutasin astmeteks 50 mm ja põsepuudeks 60 mm paksust naturaalselt saareplanku. Seda mitmel põhjusel. Kõige peamisem neist on see, et mul on tekkinud saarega hea suhe juba pöranda ehitamisest (vt Puuinfo 1/2007). Õigupoolest otsisingi tookord hoopis trepi materjali ja pörand tuli n-ö kauba peale. Mänd on küll oluliselt kergemini töödeldav, aga jääb trepi jaoks siiski pehmeks.

Pösepuude keskmine laius oli 380 mm. Astmeteks valisin plangud, mille keskmine laius oli 300 mm. Postideks, prussideks ja muudeks kandvateks osadeks sai kasutada kitsamaid planke.

Nii väikest kogust saareplanku ei õnnestunud kuivatis kuivatada. Niisiis kasutasin õhukuiva puitu. Tegin konstruktsiooni selliselt, et saaksin hiljem, puidu kuivamisel liiteid järelpingutada, kui selleks peaks vajadus tekkima.

Kõvast puust meisterdamisel on suur abi elektritööriistadest. Juba saareplangu käsitsi pooleksaa-

1 **Trepi raam ja alumise jooksu põsepuu on paigas. Kruvide libedamaks sissekeramiseks katsin nad šampooniga.**

2 **Poltide pead jätsin nähtavale. Julgelt eksponeerituna on nad omamoodi dekoratiivsed ning astmeid saab vajadusel ka lihtsasti täiendavalt pingutada.**

3 **Treppi tõusu lõplikuks mõõduks tuli vana kast + veel natuke.**

giminegi nõuab männi või kuusega võrreldes usumatult rohkem aega ja vaeva. Väiksema võimsusega elektritööriistade puhul tuleb olla ettevaatlik, et neid mitte üle koormata. Peamiselt kasutasin suurt järkamissaagi, käsikreissaagi, trelli ja nurklihvijat. Tõsist puudust tundsin paksusmasinast. Kuna tööstuslikku laia paksusmasinat polnud võtta, aga laiatarbe paksusmasinate suurimad laiused on liiga väikesed, ajasin läbi tavalise asjaarastajate elektrikäsihõõvliga.

Plankusid ma ei servanud. Sobitasin nende kõverused enda vajadustega. Astmelaua kitsama ja laiema poole asetasin vaheldumisi, mis muutis trepist käimise mugavamaks. Servad ümardasin hõõvli ja nurklihvijale kinnitatud liivapaberiga. Kõige paremini saab viimistluse kvaliteedist aimu pinda peoga silitades: kui käealune tundub olevat mõnus, siis piisab.

Konstruktsioon

Kaalusin mitut astmete ühendamise viisi ja otsustasin lõpuks siiski põsepuudega trepi kasuks. Alumise jooksu ühe serva kinnitasin seinale. Trepi astmeid ma põsepuusse tappima ei hakanud, sest elu on näidanud, et jäik puidupoltidega liide on täiesti vastu võetav. Lisaks kipuvad ebapiisavalt kuivanud puidu tapitud ühendused pärast lõplikku kuivamist kriuksuma. Kriuksumise ohu vähendamiseks kasutasin ühenduste vahel õhukest puidupahtli/liimi kihti.

Iga astme kinnitasin kuue 8 mm puupoldiga. Sealjuures tuleb kindlasti augud täissügavuses ette puurida, sest saarde keerates on poldipead lihtsad murduma, aga murdunud poltide kättesaamiseks tuleb palju vaeva näha. Poltide pead jätsin nähtavale. Julgelt eksponeerituna on nad omamoodi dekoratiivsed ning lisaks saab vajadusel astmeid täiendavalt pingutada.